

8. 2. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zvýšení odškodnění pozůstalých po zaměstnanci zemřelém v důsledku pracovního úrazu

Od 1. ledna 2022 dochází na základě nově (v r. 2020) do zákoníku práce zavedeného[1] valorizačního mechanismu k dalšímu zvýšení jednorázové náhrady nemajetkové újmy pozůstalých (a současně též limitu náhrady přiměřených nákladů spojených s pohřbem zaměstnance). Na základě již dlouhodobě realizované valorizace dochází rovněž k navýšení opakovaně vyplácené náhrady nákladů na výživu (renty) pro pozůstalé závislé na výživně od zaměstnance, kterou rovněž stručně připomeneme.

Podle ust. § 271i odst. 1 zákoníku práce náleží jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých (po zaměstnanci, který zemřel v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání)

- manželovi (event. registrovanému partnerovi) zemřelého zaměstnance
- dítěti zemřelého zaměstnance (a to nejen dítěti nezaopatřenému, ale i dítěti zletilému, dospělému, výdělečně činnému),
- rodiči zemřelého zaměstnance (a to i když nežili se zaměstnancem ve společné domácnosti).

Jednorázová náhrada nemajetkové újmy na základě ust. § 271i odst. 3 zákoníku práce náleží i dalším osobám v poměru rodinném nebo obdobném, které smrt zaměstnance pocítují jako vlastní újmu. Půjde např. o družku zaměstnance nebo druha zaměstnankyně.

Odškodnění duševních útrap ve výši dvacetinásobku průměrné mzdy

Výše náhrady je (dle ust. § 271i odst. 2 zákoníku práce) odvozena od dvacetinásobku průměrné mzdy v národním hospodářství zjištěné za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém vznikne pozůstalému právo na jednorázovou náhradu (rozhodující je den úmrtí zaměstnance). Výši průměrné mzdy vyhláší Ministerstvo práce a sociálních věcí ve Sbírce zákonů, a to na základě údajů Českého statistického úřadu (ust. § 271i odst. 4 zákoníku práce). Vázanost na výši průměrné mzdy v národním hospodářství zajišťuje pravidelnou valorizaci částky, zatímco do roku 2020 bylo jednorázové odškodnění vyčísleno pevnou a nevalorizovanou částkou 240 000 Kč. (I když právní úprava v zákoníku práce i dříve umožňovala vládě ČR nařízením jednorázové odškodnění zvýšit, a to vzhledem ke změnám, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně a životních nákladů.[2] Taková valorizace však za účinnosti současného zákoníku práce nebyla nikdy provedena. Nicméně k navýšení oproti přechozí právní úpravě došlo právě s účinností nového zákoníku práce od 1. 1. 2007.[3])

Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. [494/2021](#) Sb., o vyhlášení průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí roku 2021 pro účely zákoníku práce stanoví jako výchozí částku (průměrnou mzdu) ve výši 37 047 Kč. Pro rok 2022 tak činí jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých 740 940 Kč a po zaokrouhlení na celé stokoruny nahoru ve smyslu ust. 271i odst. 2 zákoníku práce 741 000 Kč oproti dosavadním 692 300 Kč pro rok 2021.

Nárok má každý pozůstalý samostatně, ale oba žijící rodiče zaměstnance se spolu musejí rozdělit - dostávají jen polovinu

Na uvedenou částku v plné její výši má nárok každý z pozůstalých (manžel, popř. registrovaný partner, dítě, event. jiná osoba v poměru rodinném nebo obdobném, která újmu (smrt) zaměstnance pocítuje jako vlastní újmu). Je-li však náhrada vyplácena oběma rodičům, vyplatí se každému z nich polovina částky čili 370 500 Kč.

Jednorázová náhrada nemajetkové újmy se liší od pozůstalostní renty

Zmíněná jednorázová náhrada není totéž co pravidelná renta pozůstalým, které zemřelý zaměstnanec vyživoval, tedy náhrada nákladů na výživu pozůstalých poskytovaná podle ust. § 271h zákoníku práce zejména vdovám, vdovcům a sirotkům po zaměstnanci.^[4] Pravidelná renta je určena na úhradu nákladů živobytí, jednorázové odškodnění kompenzuje nehmotnou újmu (duševní útrapy).

Ovšem i náhrada nákladů na výživu pozůstalých je pro rok 2022 valorizována, ale navýšení se děje podle jiných principů^[5] a prostřednictvím jiného mechanismu. Průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady se nově při aktuální valorizaci prováděné na základě nařízení vlády č. 508/2021 Sb. od 1. ledna 2022 upravuje tak, že průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady, popřípadě zvýšený podle pracovních předpisů, se zvyšuje o 1,3 % a 300 Kč.^[6] Takto se v rámci aktuálně prováděné valorizace upravuje průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady (již případně v minulosti i opakovaně valorizovaný). Správný postup při valorizaci tak spočívá v tom, že příslušnou procentní sazbou (a o pevnou částku) se zvyšuje rozhodný průměrný výdělek nikoliv samotná náhrada! Za základ výpočtu se bere průměrný výdělek před vznikem škody, který byl v převážné většině případů již dříve valorizován.

Náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem ve výši 1,5násobku průměrné mzdy

Podobně jako jednorázová náhrada nemajetkové újmy pozůstalých (dle ust. § 271i zákoníku práce) se od r. 2021 valorizuje i výše náhrady přiměřených nákladů spojených s pohřbem (ust. § 271g zákoníku práce). Limit této náhrady už není vyčíslen pevnou částkou 20 000 Kč, jako tomu bylo do konce roku 2020,^[7] ale náhrada je poskytována do výše nejméně jedenapůlnásobku průměrné mzdy v národním hospodářství zjištěné za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém na tuto náhradu vznikne právo (ust. § 271i odst. 2 zákoníku práce), takže i tady dochází k pravidelné valorizaci na základě údajů vyhlášených MPSV ve Sbírce zákonů (dle ust. § 271g odst. 3 zákoníku práce). Maximální částkou náhrady přiměřených nákladů spojených s pohřbem je tak pro rok 2022 částka 55 571 Kč čili po zaokrouhlení na celé stokoruny nahoru 55 600 Kč oproti dosavadním 52 000 Kč pro rok 2021.

Od přiměřených nákladů spojených s pohřbem se odečítá pohřebné. Náhrada účelně vynaložených nákladů spojených s léčením a náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem přísluší tomu, kdo tyto náklady vynaložil. (Ust. § 271g odst. 1 zákoníku práce.)

Richard W. Fetter,

právník specializující se na pracovně-právní a související občansko-právní legislativu

[1] Novelou zákoníku práce - zákonem č. [285/2000](#) Sb.

[2] Viz ust. § 271i odst. 2 zákoníku práce - zákona č. [262/2006](#) Sb., ve znění do 31. 12. 2020 (dříve ust. § 378 odst. 2 zákoníku práce).

[3] Srov. ust. § 378 odst. 1 zákoníku práce (zákon č. [262/2006](#) Sb.) a ust. § 200 odst. 1 zákoníku práce (zákon č. [65/1965](#) Sb., ve znění do 31. 12. 2006), podle něhož jednorázové odškodnění příslušelo manželu a dítěti, které má nárok na sirotčí důchod. Dítěti příslušelo ve výši 80 000 Kč, manželu ve výši 50 000 Kč. V odůvodněných případech se jednorázové odškodnění v úhrnné výši 50 000 Kč poskytlo též rodičům zemřelého. V kolektivní smlouvě bylo lze sjednat nebo ve vnitřním předpisu stanovit částky vyšší.

[4] Náhrada nákladů na výživu pozůstalých přísluší pochopitelně jen těm pozůstalým, kterým zemřelý zaměstnanec výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat, a to do doby, do které by tuto povinnost měl, nejdéle však do konce kalendářního měsíce, ve kterém by zemřelý zaměstnanec dosáhl 65 let věku. (Ust. § 271h odst. 1 zákoníku práce.) Náhrada se vyplácí ve výši 50 % průměrného výdělku zaměstnance, zjištěného před jeho smrtí, pokud výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat jedné osobě, a 80 % tohoto průměrného výdělku, pokud výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat více osobám. Od částek připadajících na jednotlivé pozůstalé se však odečte důchod přiznaný pozůstalým z důvodu smrti zaměstnance. K případnému výdělku pozůstalých se nepřihlíží. (Ust. § 271 h odst. 2 zákoníku práce.) Náhrada nákladů na výživu všech pozůstalých nesmí úhrnem převýšit částku, do které by příslušela zemřelému zaměstnanci náhrada za ztrátu na výdělku (po skončení pracovní neschopnosti) zaměstnanci (samotnému) podle ust. § 271b odst. 1 zákoníku práce, a nesmí být poskytována déle, než by příslušela zemřelému zaměstnanci podle § 271b odst. 6 zákoníku práce. (Ust. 271h odst. 3 zákoníku práce.)

[5] Analogicky ke zvýšení důchodů. Viz ust. § 4 odst. 1 písm. b) nařízení vlády č. [356/2021](#) Sb.

[6] Podle stejných zásad je dle nařízení vlády č. [508/2021](#) Sb. valorizována i náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, náležející samotnému zaměstnanci, upravená v ust. § 271b zákoníku práce. (Jakkoliv příslušnou rentu zákoník práce nazývá náhradou za ztrátu na výdělku "po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity" resp. ji takto charakterizuje, v praxi nemusí vzniku nároku na rentu pracovní neschopnost nutně předcházet (a nutně ani uznání invalidity), neboť ne vždy to zdravotní stav poškozeného zaměstnance vyžaduje. Nicméně takto nazvané dlouhodobé plnění se terminologicky odlišuje od dočasného dorovnání výdělku v podobě náhrady za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti dle ust. § 271a zákoníku práce.) Problematika náhrady za ztrátu na výdělku však již byla předmětem nedávného výkladu jiného autora koncem roku 2021, a proto se jí nebudeme věnovat, stejně jako se proto více nevěnujeme související náhradě nákladů na výživu pozůstalých.

[7] I když i tady měla vláda ČR možnost částku valorizovat, což rovněž nevyužila. (Viz ust. § 271g odst. 3 zákoníku práce, ve znění do 31. 12. 2020, dříve ust. § 376 odst. 2 zákoníku práce).

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)